

12 (205)

Назак корпоз
окедса

Магмуну.

1. Узак коргоз окугаси 1-101.
2. Машина-я копиа 1-71.

Исаймаган ма магман

Абдураманов Н.

(Слотт ядравитице)

1938- год

Казак, кыргыз окуясы

Ошо замандын ырчылары айткан.

Чүйдүн сары жыланы,
Арбашканын айтайын.
Кененсары, Ормондун
Кармашканын айтайын.
Казак менен кыргыздын
Четтешкенин айтайын.
Орус менен кытайдын,
Беттешкенин айтайын.
Сары-Аркадан Кенен кан,
Жол жүргөнүн айтайын.
Кыргызды жөнгө салам деп,
Мол жүргөнүн айтайын.
Чүйдү бойлоп жол жүрүп,
Текеликтин семирде,
Келген жерин айтайын.
Май дөбөнү май кылып,
Өлгөн жерин айтайын.
Акмоло келген орусту,
Токтотконун айтайын:
Салтанатын сан каптап,
Окшотконун айтайын.
Ормон хандын Кененге,
Келген жерин айтайын.
Артында Кенен Ормондон,
Өлгөн жерин айтайын.
Сары Аркада казакты,

Айдап жүрүп жеп келди.
 Сарбагышка Кенен кан,
 Аким жүшөм деп келди.
 Солтого тукум койбостон,
 Соолтомун деп келди.
 Жан койбоймун деп келди,
 Саяк менен бугуга,
 Кыргызда мендей эр барбы,
 Бетиме каршы чыгууга".

Бул Кенен кандын түпкүлүктүү максаты казак, кыргызга душман.
 Чыңгыз хандын уругунан, түбү калмакка туушкан. Бабасы Чыңгыз.
 Мунун тукумунан, балакети көп болгон Жылкыс.

/1848-жылкы болгон окуялар/.

Кененсары кандын Ормонканга элчи жибергени.

Кененсарынын Эржан, Сарыжан, Ноорузбай деген инилери болуп,
 Агабай деген баатыры болуп бары чогулуп Кененкандын 40 төрө
 деп аталган. Төрө тукумдары казактын ар бир элине барып
 ак үйдүү турушуп казак элин эзип турушат.

Төрөлөр ичинде Кененсары, Ноорузбай артыкча залым болуп, ко-
 шоматына тартуу тартмак алып келип турбаган үч жүздүн ка-
 зактарын кекетип, "Байталы жал алган экен ээ" деп туудура
 чаап алып турган.

Кененсары ошентип үч жүздүн казактарын бүт бийледим деп турган
 учурда Сибер, Акмоло казактары өз ыктыярлары менен орус
 падышалыгына элчи жиберип карай баштаган.

Кененсары, Ноорузбай колдорунан келгендерин аянбастан оруска
 караган казактарды чаап, Акмолого келген орустарга да кыйла
 зыян келтирет.

Кененсары бир четин орус, бир жагынан казактар менен жоолашып отуруп, акыры Семей облусу менен Жети-Суу жерлериндеги казактарды кана башкарып калат.

Кененсары казак баатырларын жамкарып кечешип, кыргыздын каны Ормонго чечендеринен элчи жиберип айтат: "Мен орус менен беттешип жатам, эгер орус барса сени да соо кылбайт, колудан бийлигинди алып, жеринден ажыратып, аны менен жөн кобойт кыргызды кул кылат" деп орустун кылыгын билгенинче айтып жиберет. Бул кезде кыргыз, казактын арасында өтө бузулууда болуп барымта алышып, үй чабышуулар жыш болуп турган болучу. Таластагы кушчунун Бүргө баатыры да казакка кол салып турган. Кененсары Таласты бир жолу чаап да кеткен. Кыргыздын кыйласын сойгон, өзүнө терө деп атак койгон, баш алдаяр деп, казак баш койгон. Бул Чынгыздын тукуму, кызыкты кыла берген, кыргызды кыра берген. Ушул айтылган Кенен кан атасы мунун Касымкан, чоң атасы Абылай кан. Буда кыргызга асылган. Жердеп турган жери, Сары суу деген жер болуп, бул кезде төмөнтөн орус келип толуп, Кененкандын башы тел болуп. Кыргыздан кабар алды, Ормонго элчи салды.

Оролдон ашып,

Омбуну басып,

Оозу түктүү орус келди.

Жолукканды соруп келди.

Бышырып жанды, бышкан чөптөй оруп келди.

Жакшы жерди алып,

Жан жолотпой коруп келди.

Камынган иши,

Казакты бүтүн алмак.

Жайлуу жерине ,